

с. 104. URL: [https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20\(National%20Studies,%20Guidances%20etc\)/UKR_FINANCIAL%20INVESTIGATIONS%20MANUAL.pdf](https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20(National%20Studies,%20Guidances%20etc)/UKR_FINANCIAL%20INVESTIGATIONS%20MANUAL.pdf).

5. Кримінальний процесуальний кодекс України (№ 4651-VI) від 13 кв. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17?find=1&text=%D0%BD%D0%B5%D1%83%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BE#Text>.

6. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах. Страсбург. 20 квіт. 1959 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_036#Text.

7. Черноус Ю. М. Актуальні питання міжнародного співробітництва під час розслідування корупційних злочинів. Імплементация європейських стандартів запобігання корупції в Україні. с. 119–120 URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/13843>.

8. Сопільник Л. І., Заяць Р. Я., Сопільник Р. Л. Деякі аспекти міжнародного співробітництва під час розслідування корупційних злочинів. JEL Classification: K 19, с. 177. SECTION «LAW»: Право. URL: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.4433057>.

Давиденко Тетяна Михайлівна,
науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем криміналістичного забезпечення та судової експертології навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА РЕПУТАЦІЙНІ ВТРАТИ

Корупція, як явище міжнародного масштабу, залишається широко поширеною у всіх країнах світу.

На думку окремих дослідників поняття «корупція» має латинське походження від слова *corruptere* – «ламати», «завдавати шкоди», на думку інших – термін походить від англійського слова *corruption* – «деморальність», «знищення, руйнування» [1].

В археологічних джерелах згадки про корупцію є в найдавніших цивілізаціях і писаних законах світу. Навіть у праві шумерів (близько 2350 р. до н.е.), які сформували велику спадщину стародавньої месопотамської цивілізації [2], поряд з іншими принципами правового регулювання відносин серед

найактуальніших поставали завдання забезпечення сплати податків та припинення корупції.

Корупції характерні варіативність форм виникнення, предметів інтересів у всіх сферах соціального і економічного життя, та асоціальна поведінка. Це підтверджує доцільність твердження, що створити термінологічне поняття корупції [3], яке би враховувало її повноту та ідентичність, на практиці видається неможливим.

Беззаперечно, що хоча стандарти визначення корупції і її структури не є сталими, змінюються форми і характеристики, однак, небезпечне явище на всіх рівнях негативно впливає на соціальний, соціологічний і політичний клімат держави.

Обов'язок переслідування корупційних правопорушень впливає не лише з міжнародного права - правових актів ООН, Ради Європи, ОЕСР, із права Європейського Союзу [4, 5, 6, 7, 8, 9], а й із національного законодавства [10, 11, 12, 13, 14].

Найпоширенішим у світі глобальним рейтингом корупції є Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index – CPI), який вимірює корумпованість державного сектору країни. CPI є провідним показником думки експертів і бізнесменів. CPI оцінює країни за ступенем корупції серед державних службовців та політиків, авторитетних, незалежних інституцій. Розраховується CPI із 1995 року експертами міжнародної організації Transparency International на основі 13 досліджень різних джерел авторитетних міжнародних установ і дослідницьких центрів з оцінки економічних та політичних ризиків.

Процес розрахунку CPI регулярно удосконалюється і переглядається. Останнє узгодження було зроблено Спільним дослідницьким центром Європейської комісії у 2017 році. Ключовим показником вразливості країни до корупції є не місце в рейтингу, а кількість балів. Результати надаються за шкалою від 0 (дуже корумпований, коли корупція фактично підміняє собою державу) до 100 (дуже чистий, коли досягнуто значного прогресу і корупція майже відсутня в житті суспільства).

Для оцінки ризику корупції Transparency International за 2021 рік використано 180 країн. У цьому рейтингу країн з незначними масштабами корупції визнано найкращими Данію, Фінляндію і Нову Зеландію (по 88 балів і 1 ранг), Норвегію, Сінгапур і Швецію (по 85 балів і 4 ранг), та високо корумпованими країнами Сирію і Сомалі (13 балів і 178 ранг), Південний Судан (11 балів і 180 ранг).

В опублікованому звіті за Індексом сприйняття корупції за 2021 рік, поряд з Есватіні (перейменоване південноафриканське королівство Свасіленд із населенням 1,1 млн. осіб), Україна отримала 32 бали із можливих 100 балів, та у рейтингу займає 122 ранг серед 180.

За останній 2021 рік показник CPI виріс на 1 бал.

У глобальному рейтингу з показниками Індексу сприйняття корупції, підготовленому Transparency International, Україна у 2011 році почала динаміку показників із 26 балів, посівши 144 місце серед 174 країн.

За основними показниками 2020 року, у списку CPI серед 180 країн Україна посіла 117 місце, у 2021 році серед 180 країн – 122.

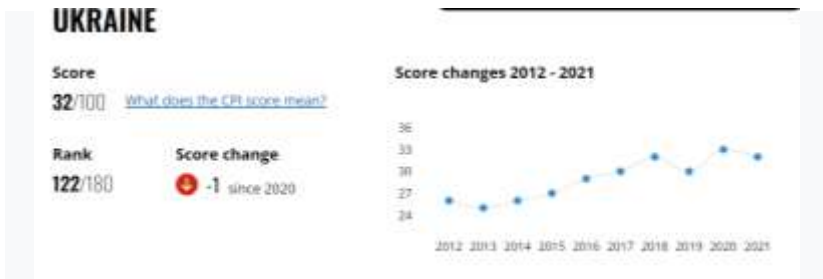

Рис. 1. Графічне відображення даних Індексу сприйняття корупції, опублікованого Transparency International

Цікаво, що для оцінки корупції шляхом вивчення сприйняття масштабів явища щороку є не дуже суттєва, але позитивна динаміка у покращенні показників:

- 2011: 26 балів / 144 місце серед 174 країн
- 2012: 26 балів / 144 місце серед 174 країн
- 2013: 25 балів / 144 місце серед 175 країн
- 2014: 26 балів / 142 місце серед 174 країн
- 2015: 27 балів / 130 місце серед 167 країн
- 2016: 29 балів / 131 місце серед 176 країн
- 2017: 30 балів / 130 місце серед 180 країн
- 2018: 32 бали / 120 місце серед 180 країн
- 2019: 30 балів / 126 місце серед 180 країн
- 2020: 33 бали / 117 місце серед 180 країн
- 2021: 32 бали / 122 місце серед 180 країн.

Хоча Україна не найкраща в Барометрі, однак, за останнє десятиріччя покращила свої позиції в рейтингу і піднялася вище на 22 позиції – із 144 місця на 122.

Достовірна картина оцінки результатів у рейтингу корупції в країнах для уряду України є чітким сигналом щодо життя невідкладних заходів.

З цією метою в Україні ведеться Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. Відповідно до Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» його адміністратором було Міністерство юстиції.

Із прийняттям у 2014 році Закону України «Про запобігання корупції», держателем та адміністратором реєстру є Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК); Реєстратором реєстру є самостійний структурний підрозділ апарату Агентства.

Функціонуючий Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення (Реєстр корупціонерів) – це портал, який містить відомості про всіх фізичних осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення в Україні, та про юридичних осіб, до яких застосовано заходи кримінально-правового характеру у зв'язку з вчиненням корупційного правопорушення, НАЗК адмініструє з 4 лютого 2019 року [15].

Виклик нашого часу до аналізу відомостей про корупціонерів породжує солідарне протистояння до несприйняття суб'єктів із підвищеними корупційними ризиками і використовується з метою визначення таких сфер та реалізації державної антикорупційної політики, аналізу відомостей про осіб, до яких застосовано заходи, та інформації про корупціонерів.

Однак, корупція в Україні залишається великою проблемою, із негативними ознаками, що мають вплив і на інвесторів, і на потенційних торгових партнерів. Адже найбільш інтенсивні процеси, які значною мірою формують реальний хід глобалізації, відбуваються в економічній сфері, де корупційні правопорушення спрямовані на спотворення глобальної економічної системи.

Список використаних джерел

1. Kurzępa B. Kilka uwag o korupcji, «Prokurator» 2000, № 4, с. 17.
2. Palka P. Sprzedajne nadużycie funkcji publicznej. Studium z prawa karnego, Olsztyn 2011, с. 59–67.

3. Dzietzcyk K. Zjawisko korupcji jako element życia społecznego, «Seminare. Poszukiwania Naukowe» 2016, nr 3, s. 111–121.

4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 р. (ратифікована згідно із Законом України «Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції» від 18 жовтня 2006 року №251-V). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16.

5. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією №ETS173 від 27 січня 1999 р. (ратифікована згідно із Законом України «Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією» від 18 жовтня 2006 р. № 252-V). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101.

6. Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією від 15 травня 2003 р. №ETS191 (ратифікована згідно із Законом України «Про ратифікацію Додаткового протоколу до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією» від 18 жовтня 2006 р. № 253-V). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_172.

7. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 4 листопада 1999 р. (ратифікована згідно із Законом України «Про ратифікацію Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією» від 16 березня 2005 р. № 2476-IV). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102.

8. Угода про створення групи держав по боротьбі з корупцією (GRECO) від 05.05.1998 р. № 994_145. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_145#Text.

9. Статут Групи держав по боротьбі з корупцією (GRECO) від 05.05.1998 № 994_144. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_144.

10. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

11. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.

12. Кодекс законів про працю України від 01.06.1972 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.

13. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

14. Про запобігання корупції. Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

15. Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення від 09.02.2018 № 166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0345-18#Text>.

Дашковська Анастасія Володимирівна,
здобувач кафедри публічного управління
та адміністрування Національної академії
внутрішніх справ

КОМПЛЕКС ЗАХОДІВ У СИСТЕМІ ЗАПОБІГАННЯ, ВИЯВЛЕННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В АПАРАТІ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Антикорупційної стратегії держави спрямована на запобігання та протидію корупції, а також забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності всіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Корупція розглядається як ключова перешкода стабільному економічному зростанню і розбудові ефективних та інклюзивних демократичних інститутів.

За даними міжнародної організації «Transparency International» в період 2013–2019 роки Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index) в Україні зріс із 25 до 30 балів [1], у 2020 році показник становив 33 бали, у 2021 рік відповідно 32 бали. Розбалансування та малоефективна антикорупційна діяльність публічних інституцій в Україні спостерігалась в період 2018–2021 роки оскільки не було ухвалено антикорупційної стратегії. В свою чергу, +6 балів (Індекс сприйняття корупції) за 10 років – це недостатній результат для країни яка визначила боротьбу з корупцією як пріоритетним питанням, тоді як Україна ввійшла до числа 25 країн, у яких в 10-річній динаміці зафіксоване статистично значуще зростання. Нині Україна посідає 122 місце зі 180 країн у CPI [2].

Європейська комісія у висновку щодо заявок на членство в Європейському Союзі, поданих Україною, Грузією та Республікою Молдова від 17 червня 2022 року зазначила, що Україна досягла значного прогресу на шляху до верховенства права, проте подальша боротьба з корупцією залишається однією з основних вимог суспільства [1].